

Varkauden kaupungin
LAPSIPOLIITTINEN OHJELMA

2005

Kaupunginhallituksen nimeämä lapsipoliittisen ohjelman ohjausryhmä on kokouksessaan, 28.11.2005 käsitellyt Varkauden kaupungin lapsipoliittisen ohjelma -asiakirjan.

Ohjausryhmä esittää, että perusturvalautakunta

1. pyytää lautakunnilta lausunnot lapsipoliittisesta ohjelmasta
2. esittää lapsipoliittisen ohjelma-asiakirjan kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi
3. esittää, että kaupunginhallitus pyytää lautakuntia nimeämään jäsenensä lapsipoliittisen ohjelman seurantaryhmään

Ohjausryhmä:

Leena Kauhanen, puheenjohtaja

Haapala Jyrki, Varkauden poliisi

Kainulainen Yrjö, hallintokeskus

Kempainen Helena, terveystoimi

Kinanen Timo, tekninen virasto

Miettinen Silja, koulutoimi

Puustinen Kaija, VRK ev.lut. srk

Saija Marjut, kulttuuri ja vapaa-aikapalvelut

Tanhu Päivi, perusturvalautakunta

Tuomainen Ulla, perusturvakeskus

Anne Helkimo, sihteeri

SISÄLTÖ

OSA I: LAPSIPOLIITTINEN OHJELMA

1 JOHDANTO.....	5
2 LAPSIA JA LAPSIPERHEITÄ KOSKEVAT KANSAINVÄLISET JULISTUKSET, SOPIMUKSET JA LAINSÄÄDÄNTÖ	
2.1 Kansainväliset lapsenoikeudet.....	6
2.2 Suomen lainsäädäntö.....	7
3. HYVINVOINTIPALVELUT	
3.1 Nykytilan arviointia.....	8
3.2 Tulevaisuuden haasteet.....	9
4. VISIO.....	11
5. LAPSIPOLIITTISEN OHJELMAN STRATEGIA.....	12
6. LAPSIPOLITIIKAN TOIMENPIDESUUNITELMA JA SEN SEURANTA.....	13

OSA II LAPSIPOLIITTISEN OHJELMAN TAUSTATIEDOT

1. TILASTOTIETOA LASTEN JA LAPSIPERHEIDEN ELINOLOISTA.....	18
2. TIEDONHANKINTA LASTEN JA LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINNISTA.....	23
3. HYVINVOINTIPALVELUT JA NIIDEN HAASTEET VARKAUDESSA.....	24

LIITTEET:

Liite 1	Indikaattorit
Liitteet 2,3 ja 4	Lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin kohdistuneet kyselyt
Liite 5	Kouluterveyskyselyn 2002 tulokset Varkaudessa

**OSA I:
LAPSIPOLIITTINEN OHJELMA**

1 JOHDANTO

Suomen kuntaliitto hyväksyi Eläköön Lapset –lapsipoliittisen ohjelman vuonna 2000, jossa suositeltiin kuntia laatimaan oman selontekonsa pohjalta valtuuston hyväksyttäväksi paikallisen lapsipoliittisen ohjelman. Lapsipoliittisen ohjelmatyön tavoitteena on antaa kuntien päätöksentekijöille tietoa lasten ja lapsiperheiden elinoloista ja osoittaa ne tavoitteet ja toimenpiteet, joihin kunnassa tulisi asioiden parantamiseksi ryhtyä. Ohjelma antaa suunnan ja tavoitteet määrittää toimenpiteet työhön lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin turvaamiseksi. Lapsipoliittinen ohjelma on kaupunginvaltuuston hyväksymä, ja se tukee kaupunkia päätöksenteossa.

Varkauden kaupungin lapsipoliittinen ohjelma on kaksiosainen. Ensimmäisessä osassa on varsinainen ohjelma ja osassa kaksi ovat kaikki ne taustatiedot, jotka vaikuttivat lapsipoliittisen ohjelman syntyneeseen. Tilastotiedot ja ohjelmaan kyselyillä kerätty aineisto ovat liitetiedostona.

Osassa yksi oleva lapsipoliittisen ohjelman toimenpidesuunnitelma ohjaa lasten ja lapsiperheiden hyvinvointipalvelujen kehittämistä kaikilla hallinnon aloilla. Suunnittelun ja toteutuksen tueksi hallintokuntien olisi hyvä kehittää toimintaa arvioivia seurantamekanismeja, joilla saadaan tietoa perheiden ja lasten hyvinvoinnin kehityksestä.

Työskentelyn tausta

Varkaudessa tehtiin jo vuonna 2001 suunnitelma lapsipoliittisen ohjelman laatimiseksi ja selonteko varkauteleisten lasten hyvinvoinnista ja palveluista.

Kaupunginhallitus oikeutti 7.2.2005 perusturvalautakunnan valmistelemaan lapsipoliittisen ohjelman ja kutsumaan ohjausryhmään kaupungin hallintokuntien, poliisin ja Varkauden evankelis-luterilaisen seurakunnan edustajat. Kaupunginhallitus nimesi ohjausryhmään edustajakseen Leena Kauhasen.

Ohjausryhmään nimettiin seuraavat henkilöt: Haapala Jyrki, Varkauden seudun kihlakunnan poliisilaitoksen kenttäosaston johtaja, Kainulainen Yrjö, kehittämispäällikkö, Kemppinen Helena, johtava lääkäri, Kinanen Timo, kaupunginpuutarhuri, Miettinen Silja, koulutoimenjohtaja, Puustinen Kaija evl.srk lapsityönohjaaja, Saija Marjut, kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja, Tuomainen Ulla, perusturvajohtaja, Tanhu Päivi, perusturva ltk, Kauhanen Leena, kaupunginhallitus, ohjausryhmän puheenjohtaja ja Helkimo Anne, päiväkodin johtaja, ohjausryhmän sihteeri. Ohjausryhmän tehtävänä oli linjata lapsipoliittisen ohjelman tavoitteet ja sisältö. Ohjausryhmä kokoontui yhteensä viisi kertaa.

Ensimmäisessä kokouksessaan ohjausryhmä rajasi lapsipoliittisen ohjelman koskevan alle 16 -vuotiaita varkauteleisiä lapsia sekä heidän perheitään. Ohjausryhmä valitsi ne indikaattorit, joilla lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia voidaan seurata. Lasten ja vanhempien ääni saatiin kuuluville erilaisilla kyselyillä. Ohjelmaa valmistellessa ja ohjelmassa korostui julkisten palvelujen lisäksi ns. kolmannen sektorin merkitys. Kolmannella sektorilla tarkoitetaan yhdistysten, säätiöiden ja järjestöjen kokonaisuutta, jotka ovat keskeisiä niin lasten, nuorten kuin aikuistenkin vapaa-ajanpalvelujen tarjoajia.

Ohjausryhmän apuna toimi työryhmä, joka kokoontui yhteensä kahdeksan kertaa. Työryhmään kuuluivat Kainulainen Yrjö, kehittämispäällikkö, Keränen Saija, sosiaalityöntekijä, Laine Marja-Liisa, päivähoiton palvelualueenjohtaja, Laitinen Pirjo, terveydenhoitaja, Venäläinen Anja, koulukuraattori ja Helkimo Anne, päiväkodin johtaja, työryhmän sihteeri.

Varkauden kaupungin lapsipoliittisessa ohjelmassa esitetään päätavoitteena seuraavat asiat:

1. Yhteisöllisyyden ja sosiaalisen vastuun kehittäminen
2. Palveluyhteistyön ja tukiverkoston kehittäminen
3. Ongelmien ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen

Ohjelman toimenpidesuunnitelma on laadittu näiden päätavoitteiden pohjalta. Ohjausryhmä esittää, että kaupunginhallitus pyytäisi lautakuntia nimeämään jäsenensä lapsipoliittisen ohjelman seurantaryhmään. Seurantaryhmän tehtävä on kokoontua tarkastelemaan toimenpidesuunnitelman toteutumista kerran valtuustokaudessa ja raportoida lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnista valtuustolle.

2 LAPSIA JA LAPSIPERHEITÄ KOSKEVAT KANSAINVÄLISET JULISTUKSET, SOPIMUKSET JA LAINSÄÄDÄNTÖ

2.1 Kansainväliset lapsenoikeudet

Lapsen oikeuksien kannalta keskeinen sopimus on YK:n yleiskokouksen hyväksymä yleissopimus lapsen oikeuksista, joka astui voimaan Suomessa 1991. Samalla Suomi sitoutui tekemään artikloja tunnetuksi maassamme.

Osallistumisoikeus (Participation)

Lapsella on oikeus osallistua ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti itseään koskevaan päätöksentekoon. Lapsen etu on ensisijaisesti otettava huomioon kaikessa sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten ja lainsäädäntöelinten lasta koskevissa toimissa. Lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja hänen mielipiteensä on otettava huomioon tehtäessä häntä koskevia ratkaisuja. Lapselle on turvattava hänen kehityksensä kannalta riittävät elinolosuhteet ja hänellä on oikeus myös ikänsä mukaiseen leikkimiseen, virkistystoimintaan, lepoon ja vapaa-aikaa.

Oikeus osallisuuteen yhteiskunnan voimavaroista (Provision)

Tämä tarkoittaa lapsen taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumista mahdollisimman hyvin. Lapsella on oikeus parhaaseen mahdolliseen hoivaan, koulutukseen, terveydentilaan, sairauksien hoitoon ja kuntoutukseen. Lapsen vanhempia on tuettava heidän hoitaessaan kasvatustehtäväänsä.

Lastensuojelu (Protection)

Sopimusvaltio sitoutuu suojelemaan lasta kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, pahoinpitelyltä tai laiminlyönniltä, seksuaaliselta tai muulta hyväksikäytöltä, huumausaineiden luvattomalta käytöltä tai välinpitämättömältä kohtelulta. Jos lapsi on ilman perheen turvaa tai ei ole hänen etunsa mukaista olla perhepiirissä, hänellä on oikeus erityiseen suojeluun ja tukeen.

2.2 Suomen lainsäädäntö

Kansainvälisten sopimusten velvoitteet on otettu huomioon Suomen lainsäädännössä. **Suomen perustuslaissa** on lapsen oikeuksia koskevia säädöksiä. Perustuslain mukaan ” lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti”. Samoin perustuslain mukaan julkisen vallan on tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

Sosiaali- ja terveydenhuollon erityislainsäädännöllä on säädetty lasten oikeuksista. **Sosiaalihuoltolaki ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista** sisältävät kunnan velvollisuudet kuntalaisten sosiaalisen turvallisuuden ja toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Näiden lakien mukaan jokaisella asiakkaalla on oikeus laadultaan hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa. Ensisijaisena on asiakkaan etu, ja alaikäisen asiakkaan toivomukset ja mielipide on selvitettävä sekä otettava huomioon hänen ikätasonsa ja kehityksensä edellyttämällä tavalla.

Lasten päivähoitolaki ja laki lasten kotihoidon tuesta takaa perheille vaihtoehtoisesti oikeuden päivähoitoon tai alle 3-vuotiaiden lasten kohdalla tukeen kotihoidon järjestämiseksi. **Perusopetuslain** mukaan kaikilla lapsilla on vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista oikeus maksuttomaan esiopetukseen.

Lastensuojelulaki takaa kaikille lapsille turvallisen ja virikkeitä antavan kasvuympäristön, tasapainoisen kehityksen ja etusijan erityiseen suojeluun vaikuttamalla yleisiin kasvuoloihin, tukemalla huoltajia lasten kasvatuksessa sekä toteuttamalla perhe- ja yksilökohtaista lastensuojelua. **Laki lasten huollosta ja ta-paamisoikeudesta** säätää millaiseen hoitoon ja huoltoon jokaisella lapsella on oikeus.

Perusopetuslaki, lukiolaki ja laki ammatillisesta koulutuksesta säätävät lasten ja nuorten opiskelukulutus-oikeuksiin liittyviä asioita. **Nuorisolaki (ent. nuorisotyölaki)** antaa perustan kunnalliselle nuorisotyölle sekä nuorisotyötä tekevien järjestöjen avustamiselle.

3. HYVINVOINTIPALVELUT

3.1 Nykytilan arviointia

Lapsipoliittisen ohjelman valmistelutyössä kerättiin aineistoa kyselyin ja haastatteluin palvelujen käyttäjiltä, vanhemmilta. Seuraavaan SWOT -analyysiin on koottu sekä asiantuntijoiden että kyselyyn vastanneiden mielipiteitä lasten hyvinvoinnista Varkaudessa syksyllä 2005.

Yhteenveto asiantuntijaryhmän ja varkautealaisten kyselyvastaajien näkemyksistä

Vahvuudet <ul style="list-style-type: none">- Varkaus koetaan kaupunkilaisten keskuudessa pieneksi, läheiseksi kaupungiksi, jossa lasten ja lapsiperheiden perusturvallisuus on kunnossa.- Varkaus koetaan myös ympäristöltään luonnonläheiseksi ja siistiksi kaupungiksi- Varkaudessa harrastamismahdollisuudet ovat monipuoliset ja palvelutarjonta on hyvä niin liikunta- kuin kulttuuripalveluissakin eri vuodenaikoina- Varkaus tarjoaa asukkailleen laadukkaat peruspalvelut	Mahdollisuudet <ul style="list-style-type: none">- Varkautelaisten lapsiperheiden ja lasten auttamista varten on olemassa runsaasti julkisten palvelujen tukiverkostoja, jotka voivat kehittää yhteistyötään ja koota voimavaroja suunnatun toimintaansa- Varkaudessa on hyvät mahdollisuudet lisätä lapsiperheille ja lapsille tarjottavien yksityisten palvelujen tarjontaa- Varkaus tarjoaa lapsiperheille ja lapsille niin kaupunkimaisen kuin maaseutumaisenkin kasvuympäristön valittavaksi- Varkaudessa on mahdollisuus ja tarve kehittää erityisesti nuorten tarpeisiin suunnattavia palveluja ja aktiviteetteja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa- Varkaudessa on runsaasti rakennuksia ja toimitiloja, joita voidaan hyödyntää myös lasten ja lapsiperheiden palvelujen kehittämiseksi
Heikkoudet <ul style="list-style-type: none">- Varkaudessa koetaan lasten ja lapsiperheiden kannalta terveystalvelujen saataavuus ja riittävyys ongelmaksi- Varkaudessa koetaan myös koulupalvelujen määrällinen riittävyys ja alueellinen läheisyys ongelmaksi kouluverkkoratkaisujen yhteydessä	Uhkat <ul style="list-style-type: none">- Yleinen leväperäinen suhtautuminen päihteiden, alkoholin ja tupakan käyttöön ja haittoihin- Kaupungin tarjoamien palvelujen liian suuri sektoroituminen ja tiedonkulun ongelmat

3.2 Tulevaisuuden haasteet

Varkauden kaupungin eri hallintokuntien kehittämishaasteet on laadittu palveluja tuottavien yksiköiden nykytilakuvausten pohjalta (nykytilakuvausten arviointia esitellään tarkemmin lapsipoliittisen ohjelman osassa 2, kohta 3). Yksiköiden haasteet linjaavat ohjelman toimenpidesuunnitelmaa. Yhteisenä haasteena koetaan lapsiperheille tarjottavien palvelujen seutukunnallistamisen.

Tässä yhteenvedossa esitellään haasteita lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnille ja hyvinvointi- palveluille. Haasteet on kerätty palveluja tuottavien yksiköiden nykytilakuvauksista, ja ne on luokiteltu toimenpidesuunnitelmassa esitettyjen päätavoitteiden mukaan.

1. Yhteisöllisyyden ja sosiaalisen vastuun kehittäminen

- lapsen tukeminen hänen omassa ympäristössään
- terveyttä edistävien toimintatapojen kehittäminen
- tupakoinnin ja päihteiden käytön vähentäminen
- lasten ja nuorten suun terveyden huomioiminen (huomio vallitsevaan napostelukulttuuriin ja kouluilaisten runsaaseen rahankäyttöön)
- osallisuuden lisääminen (lapset, nuoret, vanhemmat)
- vanhempien tukeminen kasvatustehtävässään, vanhemman vastuun ja roolin vahvistaminen ja voimavarojen lisääminen
- moniongelmaisten perheiden oikea-aikainen auttaminen ja tukeminen
- erilaisten päivähoitopalvelumuotojen kehittäminen, esimerkiksi avoin päivähoito ja leikkitoiminta (kasvatuskumppanuuden edistäminen)
- tukiverkostojen kehittäminen (kotipalvelu, tukihenkilöt, vertaistuki)
- matalan kynnyksen hoitomuotojen toteuttaminen
- kristillisen uskon ja perinteiden ylläpitäminen sekä perheiden hengellisen kasvun tukeminen
- kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin liittyvien avustusmäärärahojen jakamisessa painopisteen asettaminen lapsiin ja nuoriin
- yhteistyön parantaminen kaikkien lapsille ja lapsiperheille tuottavien palveluyksiköiden välille

2. Palveluyhteistyön ja tukiverkoston kehittäminen

- lasten ja nuorten psyykkisen hyvinvoinnin turvaaminen ja toimintavalmiuksien parantaminen perhepalveluverkostossa, kun perheessä on päihteiden käyttöä, perheväkivaltaa ja mielenterveysongelmia
- oppilaiden psykososiaalisen hoidon mahdollistaminen riittävän ajoissa kehittämällä matalan kynnyksen palveluja, ja lasten ja nuorten tukemista omassa ympäristössään
- lapsen luonteva siirtyminen päivähoidosta kouluun; verkostoyhteistyön kehittäminen nivelvaiheisiin lapsen parhaaksi
- päivähoitopalvelujen alueellisen saatavuuden säilyttäminen
- koulun haasteina tulevat olemaan niukkenevat taloudelliset resurssit oppilaan oppimisen tukemisessa ehkä aiempaa suuremmissa ja heterogeenisemmissä ryhmissä.
- yleisopetuksen luokissa on lisääntyvässä määrin sellaisia oppilaita, joilla on erilaisista syistä johtuvia oppimisongelmia

- haasteena on myös erityislahjakkuuksia omaavien oppilaiden oppimisen tukeminen ja haasteiden tarjoaminen. Oppilaat tarvitsevat aiempaa monipuolisemmin koulutettuja opettajia ja tukihenkilöitä
- koulukuraattorin työn keventäminen palkkaamalla koulupsykologi lasten ja nuorten ongelmien auttamiseksi oikea-aikaisesti
- tukipalveluverkoston kehittäminen lapsiperheille palveluja tarjoavien tahojen kanssa
- uusien, tarkoituksenmukaisten, asiakaslähtöisten ja taloudellisten toimintatapojen työmenetelmien kehittäminen ja omaksuminen
- koko ikäluokalle tulee tarjota yksilölliset mahdollisuudet päästä peruskoulun jälkeisiin jatko-opintoihin
- seurakunnan valmiuden lisääminen perinteisiä toimintamalleja muuttamalla
- seurannan kehittäminen

3. Ongelmien ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen

- vanhemmuuden vahvistaminen, varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen perheissä, joissa havaitaan puutteita, lasten ja vanhempien seksuaaliterveyden edistäminen ja imetyksen tukeminen
- lapsiin ja nuoriin kohdistuvan ennalta estävän toiminnan (valistaminen, opetus- ja tiedotustyö, jne.) määrällinen ja laadullinen kehittäminen
- lasten ja nuorten lisääntyneeseen moniongelmaisuuteen vastaaminen
- tuen tarpeessa olevan lapsen varhainen auttaminen, ja lapselle sopivan erityishoidon, -kasvatuksen ja -opetuksen järjestäminen
- yksilöllisen hoidon toteuttamisen lisäksi yhteisöllinen suun terveyteen vaikuttaminen uusia tapoja käyttämällä siten, että nykyinen suun terveydentila ei huonone
- kouluterveystutkimustulosten hyödyntäminen
- kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluja käyttävien nuorten määrän lisääminen
- kouluterveydenhuollon toiminnan kehittäminen laatusuosituksen suuntaan
- toimintakäytäntöjen arvioiminen ja kehittäminen vastaamaan perheiden tämän päivän tarpeita sekä uusia ohjeita ja laatusuosituksia
- perhetukityön määrän tunnistaminen ja tarpeisiin vastaaminen
- lasten liikkumisympäristöjen turvallisuudesta huolehtiminen
- päiväkotien, leikkipuistojen ja koulujen pihojen leikkivälineiden turvallisuudesta huolehtiminen ja monipuolisten leikkien ja liikunnan mahdollisuuksien tarjoaminen
- päiväkoti- ja koulurakennusten kunnosta huolehtiminen
- uusien leikkipaikkojen rakentaminen sinne, missä on kysyntää eniten
- resurssipulan vuoksi entistä tarkempi suunnittelu, jotta pienellä panoksella saadaan mahdollisimman laadukas tulos

4. VISIO

Varkaus on kaupunki, jossa lapset saavat elää terveen, iloisen ja turvallisen lapsuuden. Lapset saavat riittävästi tukea vastuullisilta vanhemmilta ja aikuisilta tullen ikätasonsa mukaisesti kuulluksi. Kaupungissamme lapset varttuvat tasapainoisiksi aikuisiksi, joilla on terve itsetunto ja jotka osallistuvat ja vaikuttavat itseään ja yhteisöään koskeviin asioihin.

Lapsipoliittisen ohjelman periaatteet ja tavoitteet tukevat myönteisiä asenteita ylläpitäen samanaikaisesti arvokeskustelua lapsiperheiden hyvinvoinnista. Visio todentuu, kun:

- lasten vanhemmat ovat vastuullisia kasvattajia
- vanhemmat hakevat ja saavat tukea arjen kasvatustilanteisiin eri tahoilta
- lapset ja nuoret kasvavat vastuuseen itsestään
- perheillä on aikaa yhdessäoloon
- lapsi kokee kuuluvansa kotikaupunkinsa yhteisöön, jossa aikuiset tuntevat vastuuta lapsista
- lapset ja lapsiperheet saavat tasa-arvoista kohtelua ja palveluja asuinalueestaan riippumatta
- lasten ongelmat tunnistetaan ja hoidetaan mahdollisimman varhain
- lapsiperheillä on käytettävissä perheiden tarpeiden mukaisia lasten hoitopaikkoja, erityisosaamista vaativia laadukkaita tukitoimia ja erityispalveluja
- lasten tarpeet otetaan huomioon kaupunkisuunnittelussa
- lapsen toimintaympäristö on turvallinen ja terveellisiin elämäntapoihin ohjaava

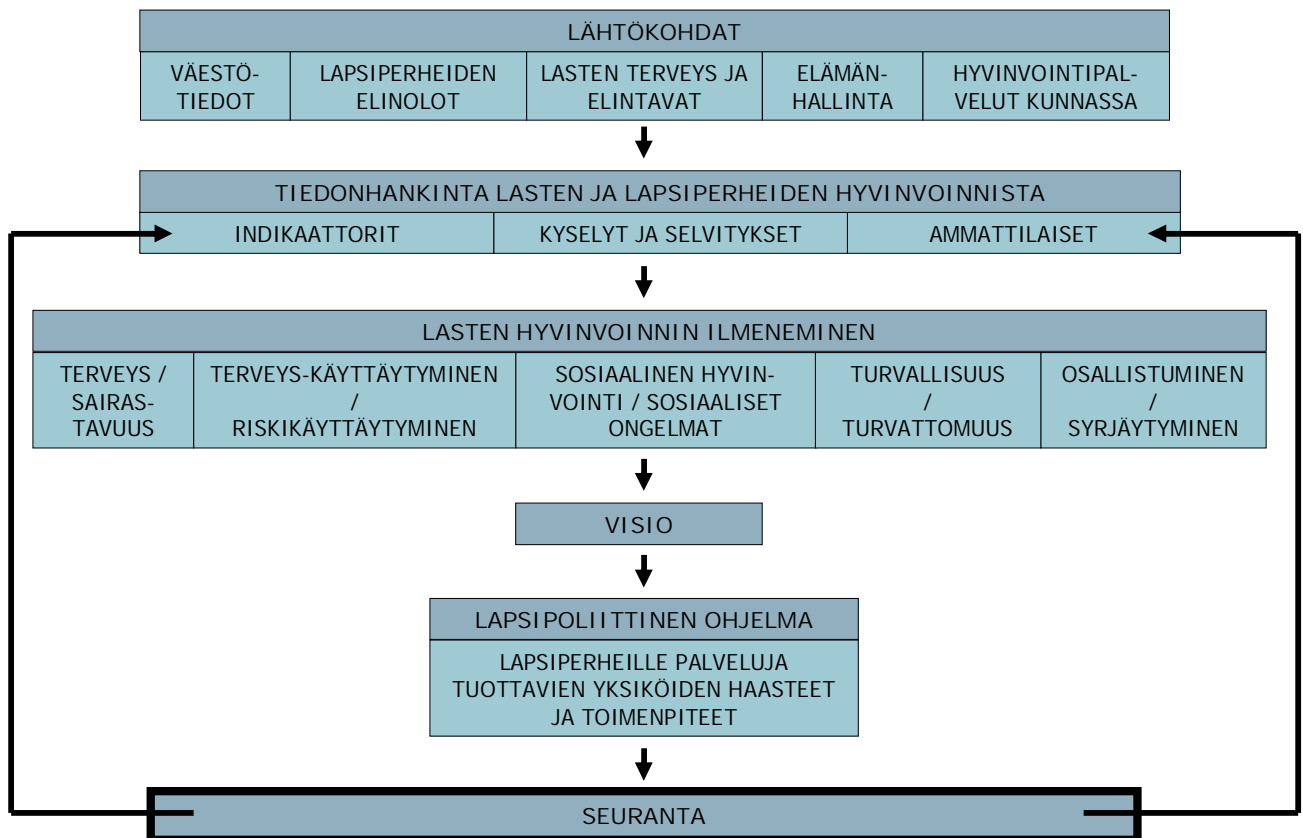
5. LAPSIPOLIITTISEN OHJELMAN STRATEGIA

Lapsipoliittisen ohjelman strategia lähtee lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin kuvauksesta. Hyvinvoinnin kuvaamista lähestyttiin kolmen peruskysymyksen avulla:

1. Mitkä tekijät vaikuttavat lasten ja lapsiperheiden hyvinvointiin?
2. Miten lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi ilmenee?
3. Miten kaupunki ja kolmas sektori huolehtii lasten ja lapsiperheiden palveluista ja hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä?

Ohjelman lähtökohtana ovat tiedot lasten ja lapsiperheiden nykyisestä hyvinvoinnista (ohjelman osassa II). Tietoa on koottu tilastoista ja palveluja tuottavista yksiköistä (liite 1). Lapset, nuoret ja lapsiperheet ovat osaltaan antaneet tietoja hyvinvoinnista osallistumalla heille järjestettyihin kyselyihin (liitteet 2,3,4). Ohjelmassa tarkastellaan lasten ja lapsiperheiden näkökulmaa hyvinvoinnista kyselyistä saatujen tulosten avulla, sekä niitä haasteita, joita palveluja tuottavien yksiköiden kohdalla on tullut ilmi. Haasteet ovat lapsipoliittikan vision lähtökohtana. Nykytilan arvioon liittyvä SWOT –analyysi on laadittu ohjausryhmän nimeämien asiantuntijoiden toimesta ja lapsiperheiden kyselyvastausten perusteella.

Näiden tietojen pohjalta ohjausryhmä on linjannut Varkauden kaupungin lapsipoliittiseen ohjelmaan ne tavoitteet, jotka vaativat toimenpiteitä hyvinvoinnin saavuttamiseksi. Tavoitteena on ollut luoda menetelmä, jolla lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia voidaan jatkossakin seurata ja raportoida heidän elinoloistaan päättäjille tarvittavia toimenpiteitä varten. Lapsipoliittinen ohjelma koskee sekä perheitä, että kaupungin kaikkia lapsiperheille palveluja tuottavia yksiköitä. Ohjelmaa, sen tavoitteita ja toimenpiteiden toteutumista seurataan valtuustokausittain. Ohjelman seurantaryhmän nimeää kaupunginhallitus.

6. LAPSIPOLITIIKAN TOIMENPIDESUUNNITELMA JA SEN SEURANTA

Toimenpidesuunnitelma

Varkauden kaupungin lapsipoliittisen ohjelman päätavoitteet esitetään toimenpidesuunnitelmassa. Tavoitteiden toteutumiseen voivat vaikuttaa osaltaan kaikki kaupungin hallintokunnat, kuntalaiset itse, kansalais- ja vapaaehtoisjärjestöt sekä kaikki muut lapsiperheille palveluja tuottavat yksiköt. Toimenpidesuunnitelmassa tuodaan esille ne toimenpiteet, joilla kaupungissa edistetään lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia.

Toimenpidesuunnitelmassa olevat tavoitteet rakentuvat niistä haasteista, joita lapsille ja lapsiperheille tuottavat yksiköt ovat tuoneet esille omasta näkökulmastaan. Hyvinvoinnin kehittämistavoitteisiin vaikuttavat myös kyselyissä esille tulleet lasten ja lapsiperheiden ilmaisemat huolet ja toiveet.

Lapsipoliittiseen ohjelman kolme päätavoitetta ovat:

1. Yhteisöllisyyden ja sosiaalisen vastuun kehittäminen
2. Palveluyhteistyön ja tukiverkoston kehittäminen
3. Ongelmien ennalta ehkäisy ja varhainen puuttuminen

Näiden tavoitteiden sisällöt, keinot toimijatahot sekä aikataulu ja seuranta esitetään lapsipoliittisen ohjelman toimenpiteissä. Toimenpideohjelman toteutumista seuraa ja raportoi seurantaryhmä.

Seuranta

Varkauden kaupungin strategiatavoitteet korostavat lapsimyönteisyyttä. Lapsipoliittisen ohjelman seurantatyö on osa strategiatavoitteiden toteutumista, ja näin ollen tärkeä osa kaupungin kehittämistyötä.

Ohjausryhmä esittää lapsipoliittisessa ohjelmassa, että lautakunnat nimeäisivät edustajansa lapsipoliittisen ohjelman seurantaryhmään. Lapsipoliittisen ohjelman seurantaryhmä päättää seurantamittarit, tarkastaa määräajoin ohjelmassa esitettyjen tavoitteiden toteutumista sekä uudelleen suuntaamisen tarvetta. Seurantaryhmä kokoaa kerran valtuustokaudessa kokonaisvaltaisen raportin tarvittavista lapsipoliittisista ohjaamistarpeista. Raportista pyydetään lautakunnilta lausuntoa ja se esitetään hyväksyttäväksi kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle.

LAPSIPOLITIIKAN TOIMENPIDESUUNNITELMA

1. YHTEISÖLLISYYDEN JA SOSIAALISEN VASTUUN KEHITTÄMINEN

Tavoitteet	Keinot	Toimijatahot	Aikataulu ja seuranta
1. VASTUULLINEN VANHEMMUUS	<p>Perheiden tukeminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - vanhempien parisuhteiden tukeminen esim. leirit, kurssit - kodin yhteistyö päivähoidon ja koulun kanssa - neuvoloiden perhevalmennus - varhaisen vuorovaikutuksen työmenetelmä - lasten iltapäivätoiminnan tukeminen - päivähoitomuotojen (esim. avoin päivähoito ja leikkitoiminta) ja varhaiskasvatuspalvelujen monipuolistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> - neuvola, sosiaalityö, kolmas sektori, seurakunnat - vanhemmat, päivähoito ja koulu - neuvola - neuvola, sosiaalityö, kolmas sektori - kolmas sektori, koulu, srk - päivähoito, srk, kolmas sektori 	<p>2006-2008</p> <p>Seurantaraportti. Ohjelman tarkastaminen valtuustossa kerran valtuustokaudessa</p> <p>Mittariehdotuksia:</p>
2. YHTEISVASTUULLISUUS	<ul style="list-style-type: none"> - perheen sisäisten ja muiden ystävyys-suhteiden tukeminen ja vanhempien verkostoituminen - monipuolinen toiminta erilaisissa vertaistukiryhmissä ja arkisissa kanssakäymisissä - lasten ja nuorten osallisuushankkeet 	<ul style="list-style-type: none"> - vanhemmat - kaikki hallintokunnat, perheet, srk: t, viranomaiset, kolmas sektori (esim. MLL, asukasyhdistykset) - nuorisotoimi 	
3. YHTEISTEN KASVATUKSELLISTEN PELISÄÄNTÖJEN RAKENTUMINEN	<p>Vanhempien tukeminen arkipäivän kasvatustilanteissa</p> <ul style="list-style-type: none"> -vanhempainillat, vanhempainryhmät ja vanhempainyhdistykset, vertaistukiryhmän toiminta, avoin päivähoito ja leikkikenttätoiminta 	<ul style="list-style-type: none"> - perusturva, koulutoimi, srk: t, kolmas sektori, neuvola, kulttuuri- ja vapaa-aika palvelut 	
4. TERVEYSVASTUUN EDISTÄMINEN	<ul style="list-style-type: none"> - perheiden elintapojen ja terveystottumusten ohjaaminen ja uusien toimintamuotojen kehittäminen - kansalaisaktiiviteetin herättäminen esim. yleisötahtumilla kuten messut, retket ja liikuntapahtumat - lasten terveydenedistämisyöryhmän perustaminen 	<ul style="list-style-type: none"> - kaikki hallintokunnat, srk: t, viranomaiset ja kolmas sektori 	

2. PALVELUYHTEISTYÖN JA TUKIVERKOSTON KEHITTÄMINEN

Tavoitteet	Keinot	Toimijataho	Aikataulu ja seuranta
1. PERHEPALVELUJEN KEHITTÄMINEN MONIAMMATILLISENA VERKOSTONA	Lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin kehittämissuunnitelman tekeminen ja seurantajärjestelmän luominen - verkostotyöryhmän perustaminen perhepalvelujen kehittämistä varten - yhteisen koulutuksen järjestäminen - matalan kynnyksen palvelujen kehittäminen	- kaikki kaupungin hallintokunnat, srk:t, kolmas sektori	2006-2008 Seurantaraportti. Ohjelman tarkastaminen valtuustossa kerran valtuustokaudessa Mittariehdotuksia:
2. ERITYISTUKEA TARVITSEVIEN LASTEN VOIMAVAROJA VAHVISTAVAN POLUN LUOMINEN VARHAISLAPSUUDESTA NUORUUTEEN	Peruspalvelujen joustava toimiminen - lapsen palvelusuunnitelman / kuntoutussuunnitelman tekeminen - henkilökohtaisen opetussuunnitelman käyttäminen apuvälineenä	- terveystoimi, koulutoimi, perusturva - päivähoito, sosiaalityö, lastenneuvola, koulu, erikoissairaanhoido, kouluterveydenhuolto - perusturva, koulutoimi	
3. PERUSPALVELUJEN RIITTÄVÄ RESURSSOINTI JA ALUEELLINEN SAATAVUUS	- olemassa olevien ja hyvin toimivien peruspalvelujen säilyttäminen - resurssit ja toiminta säännösten ja suositusten mukaiset	- kaikki kaupungin hallintokunnat	

3. ENNALTAEHKÄISEVÄ TYÖ

Tavoitteet	Keinot	Toimijataho	Aikataulu ja seuranta
1. LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN AKTIVOIMINEN YHDESSÄOLOON JA VAPAA-AJAN HARRASTUKSIIN	<ul style="list-style-type: none"> - vanhempien oma aktiivinen toimiminen lasten kanssa - nuorten aktivoiminen kulttuuri- ja vapaa-aika - palveluihin esim. käyttöseteli -kokeilulla - harrastusmahdollisuuksista tiedottaminen 	<ul style="list-style-type: none"> - perheet - kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut - kolmas sektori 	<p>2006-2008</p> <p>Seurantaraportti. Ohjelman tarkastaminen valtuustossa kerran valtuustokaudessa</p>
2. ASUINALUEIDEN TURVALLISUUS JA SOSIAALISEN ERIARVOISUUDEN EHKÄISEMINEN	<ul style="list-style-type: none"> - lasten liikkumisympäristön turvallisuudesta huolehtiminen - maankäyttösuunnittelu - palvelujen yhteensovittaminen - perheiden tarpeiden huomioiminen (esim. nettikysely perheille) 	<ul style="list-style-type: none"> - tekninen virasto ja poliisi - tekninen virasto - kaikki kaupungin hallintokunnat ja kolmas sektori - kaikki hallintokunnat 	<p>Mittariehdotuksia:</p>
3. LASTEN ONGELMIEN TUNNISTAMINEN JA MAHDOLLISIMMAN VARHAINEN HOITAMINEN	<ul style="list-style-type: none"> Varhaisen puuttumisen työmenetelmien kehittäminen (esim. Vavu -koulutus) - rohkea asioiden puheeksi ottaminen - kaikkien hallintokuntien yhteinen henkilöstökoulutus - oppilashuoltotyön jatkuva kehittäminen - moniammatillinen verkostoyhteistyö 	<ul style="list-style-type: none"> - kaikki - henkilöstötoimi, hallintokunnat - kaikki hallintokunnat, oppilashuollon kehittämistyöryhmä - kaikki hallintokunnat, erikoissairaanhoido, srk, poliisi 	
4. SYRJÄYTYMISEN EHKÄISEMINEN	<ul style="list-style-type: none"> - psykososiaalisten ongelmien ennaltaehkäiseminen, varhainen tunnistaminen ja auttaminen - terveysriskikäyttäytymiseen puuttuminen ja hoitoon ohjaaminen - oppimisvaikeuksien varhainen tunnistaminen - riskiperheiden tunnistaminen ja tukeminen 	<ul style="list-style-type: none"> - perusturva, terveystoimi, koulu - perusturva, koulu, terveystoimi, viranomaiset, nuorisotyö - terveystoimi, päivähoito, koulu - terveystoimi, perusturva, koulu 	

